

มาคัมภีระถามพระพุทธเจ้าว่า ทำใจนอนหอน้ำพระองค์จึงจะพ้น
ความมืดบอดความไม่รู้

พระพุทธเจ้าทรงตอบว่า ตูก่อนมาคัมภีระ
ถ้าเช่นนั้น เธอจงคบสัตบุรุษ
เมื่อใดเธอคบสัตบุรุษ
เมื่อนั้นเธอจะได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ
เมื่อใดเธอได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ
เมื่อนั้นเธอก็จักปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

๑. คบสัตบุรุษ คือ พระพุทธเจ้า

๒. การฟังพระสัทธรรม

๓. เมื่อการฟังพระสัทธรรมถูกต้อง โยนิโสมนสิการจะเกิดขึ้น โยนิโสมนสิการ
เป็นปัจจัยต่อปัญญา ความเป็นผู้ฉลาดคิด คิดถูกทางถูกอุบาย

อุปายมณสิการ คิดถูกอุบาย คิดถูกวิธี

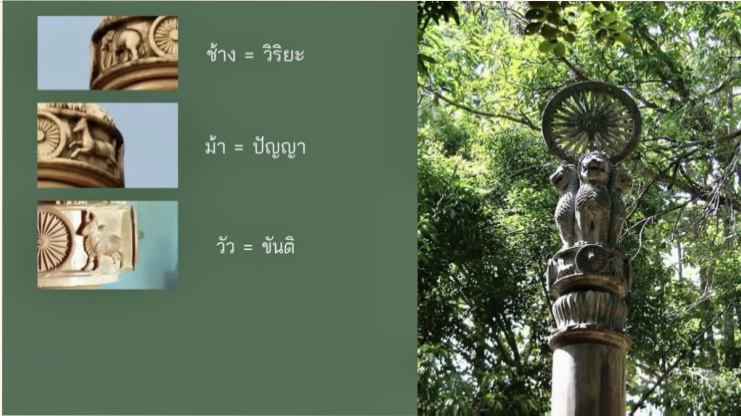
ปถมณสิการ คิดเป็นระเบียบ คิดถูกทาง

การณมณสิการ คิดอย่างมีเหตุผล

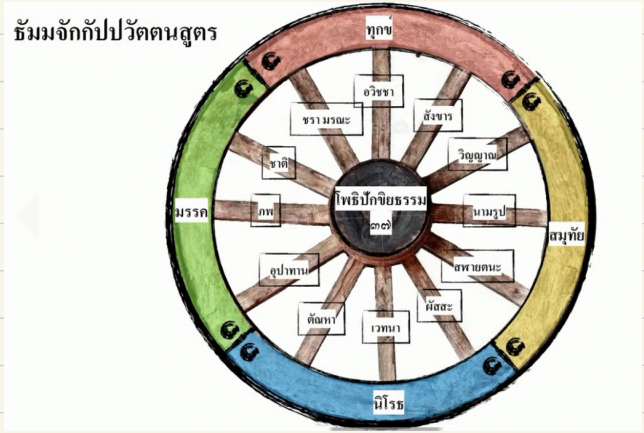
อุปปาทมณสิการ คิดสร้างสรรค์ คิดให้เกิดผล

โยนิโสมนสิการ

	<p>โยนิโสมนสิการ ทุกระดับเป็นปัจจัยให้เกิด</p> <p>สัมมาทัญญู ความเห็นที่ถูกต้อง คือเห็น ในอริยสัจ ๔</p> <p>สัมมาสังกัปปะ ความดำริที่ถูกต้อง คือดำรินอกุศลสังกัปปะ ๓</p> <p>สัมมาวาจา การกล่าววาจาที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นวจีสัจจัต ๔</p> <p>สัมมากัมมันตะ การกระทำที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นกายสัจจัต ๓</p> <p>สัมมาอาชีวะ การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เว้นจากกายทุจริต ๓ วจีทุจริต ๔</p> <p>สัมมาวายามะ ความเพียรที่ถูกต้อง คือเพียร ในสัมมปปธานทั้ง๔</p> <p>สัมมาสติ การระลึกที่ถูกต้องคือระลึกสติปฏิฐาน ๔</p> <p>สัมมาสมาธิ คือการตั้งมั่นที่ถูกต้อง คือตั้งมั่น ในฌานทั้ง๔</p> <p>สัมมาญาณ คือความรู้ ญาณปัญญาที่จะสามารถกำจัดโมหะได้</p> <p>สัมมาวิมุตติ การเข้าถึงความหลุดพ้นที่ถูกต้อง</p>
	<p>ปัจจัยที่จะทำให้ปัญญาเกิดขึ้น ต้องอาศัยโยนิโสมนสิการ</p> <p>แม้กำลังของกุศลศีลทุกระดับ เจตนาศีล เวชยาวัจจมัย</p> <p>อัปปายานมัย จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีโยนิโสมนสิการ</p>
	<p>วิรติเกิดไม่ได้ถ้าไม่มีโยนิโสมนสิการ</p>
	<p>อนภิชชา อพยาบาท สัมมาทิฏฐิ ที่เป็นมโนสัจจัต ๓ อย่าง</p> <p>คือกุศลจิต ที่ทำให้ความไม่โลภ ความไม่โกรธ ปัญญา</p> <p>เกิดขึ้นก็มาจากโยนิโสมนสิการ</p>
	<p>สังวรทั้ง ๕ ปาติโมกข์สังวร สติสังวร ชันติสังวร วิริยะ</p> <p>สังวร ญาณสังวร ต้องเกิดมาจากโยนิโสมนสิการ</p>
	<p>ขณะที่ไม่ก้าวล่วงจากสิกขาบทที่รักษาที่เป็นกุศลจิตและ</p> <p>เจตสิก จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีโยนิโสมนสิการ</p>

ราชสีห์ ๔ ตัวหันไปทั้ง ๔ ทิศ
 หมายถึงการแผ่คำรามไป ในทิศทั้ง ๔
 ขณะที่พระพุทธเจ้าแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรครั้งแรกนั้น เบื้องบนสะท้อนถึงภวักคพรหม
 เบื้องล่างถึงอเวจีนรก แนวราบแผ่ไปหมื่นจักรวาล

- ซีก้า ๑๒ ปฏิจจสมุปบาท
- ซีก้า ๒๔ ปัจจัย ๒๔ , ปฏิจจสมุปบาทสายเกิดและสายดับ
- ซีก้า ๑๖ โสรัสนญาณ๑๖ , การรอบรู้แทงตลอดอริยสัจ ๔ รอบ โสดาบัน สกทาคามี
อนาคามี อรหันต์
- ซีก้า ๒๒ อินทรีย์ ๒๒

อนัญญาตัญญุสสามิตินทรี หมายถึงปัญญาใน โสดาปัตติมรรค

อัญญินทรี หมายถึงปัญญาที่ในมรรคเบื้องต้น

อัญญาดาวินทรี หมายถึงปัญญาในอรหัตตผล

ในอินทรี ๒๒

ชั้น ๕ อยู่ในี่

ทุกขสัจจะอยู่ในี่

สมุทยสัจจะอยู่ในี่

โลกุตตรอินทรี ๓ มีนิพพานเป็นอารมณ์ เป็นนิโรธสัจจะ

การประชุมอริยมรรคในบรรดาอินทรีเบื้องต้นเป็นมรรคสัจจะ

ฉั่มมจักกัปปวัตตนสูตร

เป็นพระสูตรที่มีความประณีตวิจิตรบรรจง มีความครบบริบูรณ์ของพระธรรม

กง
มีกมะขาม ๔ มีก หมายถึง อริยสัจ

ซี่ก้า
ซี่ก้า ๑๒ ซี่ หมายถึง ปฏิจสมุปบาท

คุมเกวียน
คุมคือ โผธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ

จักร หรือ กงล้อสมัยโบราณเป็นสัญลักษณ์ของการแผ่อำนาจ การต่อสู้ยึดครองเมือง

สมบัติของพระเจ้าจักรพรรดิ
จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว เรื่องอำนาจ ได้มาจากอโทะสะ ชนดิสังวร เมตตา
คฤหบดีแก้ว แก้วมณี นางแก้ว เรื่องทรัพย์
ปริณายกแก้ว เรื่องปัญญา

พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระธรรมราชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมครั้งแรก
กงล้อแห่งธรรม ได้หมุนจักระไปประชุม ในกระแสชีวิตของหมู่สัตว์ทั้งหลายให้ได้
ความสงบเยือกเย็น

๑. อริยสัจ
๒. ปฏิจสมุปบาท
๓. โผธิปักขิยธรรม
๔. ศีล สมาธิ ปัญญา

ราชสีห์ หมายถึงการคำรามของราชสีห์ บอกลถึงพลังอำนาจที่ประกาศบอกพระธรรม

พุทธบริษัทมีภิกษุเป็นต้น ต้องมีความ
แก่กล้ากล้าอาหาญาในการกล่าวพระธรรม
ของพระพุทธเจ้า ต้องแผ่ขยายในกระแส
ชีวิตประดุจดั่งราชสีห์คำราม
ทำให้บาปอกุศลธรรมในกระแสชีวิตสงบ

ช้าง ช้างอาชาไนย ที่ฝึกมาดีแล้ว เวลาออกสู่สงครามไม่หวั่นเกรงลูกศรที่มาจากทิศทั้ง
๔ เหมือนช้างของพระเจ้าจักรพรรดิเป็นขุมพลังอำนาจ มีความโลดแล่น แก่กล้ากล้า
อาหาญา

พุทธบริษัทของพระพุทธเจ้ามีความแก่กล้ากล้าอาหาญาประดุจช้างศึกของพระเจ้า
จักรพรรดิ ไม่หวั่นเกรงต่อกิเลส ไม่หวั่นเกรงต่อปัญหาและอุปสรรค
วิริยะบารมี วิริยะสังวร วิริยอินทรีย์ วิริยะพละ วิริยะสัมโพชฌงค์ สัมมาวายามะ
อาตาปี มาจากคำว่าวิระ แปลว่าความแก่กล้ากล้าอาหาญา ให้ประดุจดั่งช้างศึก

ม้า ม้าอาชาไนย เป็นม้าที่ฝึกมาดีแล้ว บ่งบอกถึงความรวดเร็วว่องไว
พุทธบริษัท ต้องมีญาณปัญญา ญาณสังวร บัจจยสันนิสสิตศีล ปัญญาอินทรีย์
ปัญญาพละ สัมปชัญญะ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ สัมมาทิฐิ ทิฏฐุชกรรม
รวดเร็ว ทันท่วงที่ต่อการตรอง ปิดกั้นกิเลสให้รวดเร็ว มีปัญญารวดเร็วจัดการ
ปัญหาและอุปสรรคอย่างทันท่วงที่ ทันสถานการณ์ รวดเร็วเหมือนม้าของ
พระเจ้าจักรพรรดิ ปัญญารวดเร็ว ไม่เป็นทาสรับใช้ของกิเลส

วัว บ่งบอกถึงขันติ ต้องเหมือนวัวอุสุภะ ตัวใหญ่ เสียงร้องดัง เช่น โคนันทิวศาล ถูกเลี้ยง
มาดี ดูแลป้องกันอันตรายโคทั้งหลาย ปกครองไม่ให้คน ในหมู่บ้านมีโรคภัยไข้เจ็บ
บรรเทาทุกข์ของได้มาก ขันติเป็นความมั่นคง เมื่อมีขันติสังวรแล้วจะเป็นที่รองรับคุณธรรม
ต่างๆ วัวทนแดดทนฝนยอมตายคาอวกศาไถ ภิกษุสงฆ์ต้องไม่ยอมจำนนต่อกิเลส
รับใช้พระศาสนา

คำถาม ทำไมพระจึงยังมีนิมิตที่ไม่ดีได้

ก่อนบวชเข้าในพระธรรมวินัย ก็มีการกระทำที่แตกต่างกัน
กรรมทั้งหลายยังมีกำลังอยู่ ฝังอยู่ในกระแสของความคิดที่เรียกว่า
ปัญจสัญญาเชิงลึก

เมื่อเข้ามาบวชแล้ว ในยามที่สติสัมปชัญญะยังแข็งแรง บาปพวกนี้
ไม่โผล่มา แต่เมื่อจิตกำลังอ่อนแอลง ร่างกายอ่อนแอลง ตอนนั้น
เรื่องเก่าๆทั้งหลายที่เคยกระทำมา จะผุดออกมา
ทุกตินิมิตทั้งหลายมีความ โลก ความ โกรธ ความหลง ตัณหา
มานะ ทิฏฐิ อกุศลกรรมทั้งหลายเป็นตัวผลก็ออกมาเป็นนิมิต

นิมิตทั้งหลายเหล่านี้ก็คือสิ่งที่เราเคยเกี่ยวข้อง เคยทำ เคยสัมผัส
ไว้ทั้งหมด แปรเปลี่ยนปรุงแต่งเป็นภาพ เป็นสถานการณ์ต่างๆ
เหมือนจริงขึ้นมา

ให้ฝึกสติสังวร ชันติสังวร ให้แข็งแรง วิริยะสังวร กล้า
เผชิญ ญาณสังวรมีปัญญาจัดการปัญหา

เมื่อเรื่องไม่ดีเก่าๆที่เคยทำไว้ปรากฏขึ้น ให้ตั้งสติว่า

นิมิตเหล่านี้ จะไม่ให้เกิด ในกระแสชีวิต นับตั้งแต่ขณะนี้ เป็นต้นไป
บาปเก่าทุจริตเก่า อกุศลกรรมเก่า เราได้ละตั้งนานแล้ว
จะมาหลอกให้เราคิดว่าเรากำลังทำเป็นไปไม่ได้
กล้าเผชิญ ยังกุศลจิต ให้เกิดขึ้นตั้งมั่น ไม่พัวพันไม่เลือนหลง

คำถาม พวงฤกษ์ที่ฝึกเตโชกสิณ เมื่อนิมิตเป็นไฟมาปรากฏก็น่าจะรอดได้มากกว่าคนปกติใช่หรือไม่

กลุ่มฤกษ์ได้ฌานสมบัติ ได้ปฏิภาคนิมิตจากกสิณเหล่านี้
ไม่ไปอบาย โดยมากเกิดเป็นพรหม ได้สูคติอยู่แล้ว

แต่มีปัญหาด้านความเห็น บางที่สำคัญว่าอัตตาและโลก
เที่ยงบ้าง อัตตาและโลกมีที่สุดไม่มีที่สุดบ้าง
เป็นเรื่องความเข้าใจผิดที่ไม่สามารถพัฒนาปัญญา ที่จะ
ทำปัญญาญาณระดับทวิวิสุทธิได้

ตัวอย่างอาฬารดาบส อุทกดาบส เป็นทศติของสังสารวัฏอย่าง
หนึ่งที่ไม่ติดล้อคอยู่ เนื่องจากเวลายาวนานด้วยความเป็นปุถุชน
ไม่สามารถกำหนดรูปนามชั้นธัมม ชกชั้นสูโตรลักษณ์เพราะมีจลา
ทวิภูมิเป็นฐานรองรับ ไม่เหมือนพระอริยะที่ไปเกิดบนนั้น

ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน คนอื่น ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งให้แก่เราได้

เวลาระลึกถึงสิ่งต่างๆ เรามีกุศล มีความโปร่งโล่งเบาเกิดขึ้นหรือยัง ในชีวิตจริงเคยไปใคร่ครวญหรือยัง

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยสงฆ์ กัลยาณมิตร ที่บอกข้อมูลให้เรานำไปฝึกจนชำนาญ สติที่เกิดขึ้นในตน ความเพียร ชันติ ปัญญา ศรัทธา กุศลศีลที่เกิดขึ้นในตน นั้นจะเป็นสรณะเป็นที่พึ่ง เมื่อบุคคลมีตนที่ฝึกดีแล้ว เชื่อว่าได้ที่พึ่งที่หาได้ยากที่สุด

คำถาม เมื่อเห็นน้ำแล้วปรารถนาเราเคยร้องให้ เลียน้ำตาในสังสารวัฏมากกว่มหาสมุทรทั้ง ๔

นึกถึงพระดำรัสของพระพุทธเจ้าว่าน้ำตาของเรามีมากกว่าน้ำในมหาสมุทร นี่เป็นสัพพัญญูปมา อุบัติด้วยพระสัพพัญญุตญาณ เห็นความจริงของกระแสชีวิตของสัตว์ทั้งหลายที่สืบทอดไม่จบ ถ้าปรารถนาพระพุทธเจ้าเป็นพุทธานุสสติ

ถ้าปรารถนาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าเป็นความจริงแท้ไม่แปรผัน นี่เป็นธัมมานุสสติ

ถ้าปรารถนาอุรียสงฆ์ที่ได้ยินพระดำรัสแบบนี้แล้วเกิดสังเวคญาณ มีโอดตปปะที่เกิดร่วมกับปัญญา เห็นภัยในสังสารวัฏแล้วทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ นี่เป็นสังฆานุสสติ

ถ้าระลึกถึงน้ำแล้วปรารถนาความที่สังสารวัฏยาวนานยึดถือและเราจะหยุดการสืบทอดสังสารวัฏให้ได้ในชาตินี้ ตั้งสติสัมปชัญญะ ความเพียร นี่เป็นอัปปมาทธรรม การดำเนินชีวิตไม่ประมาท เราพอแล้ว ไม่ต้องการให้กระแสชีวิตสืบทอดเราจะชวนชายเจริญสติ ปฏิฐาน บุคผ่าตั้งมั่น นี่เป็นสังเวคญาณะที่ปรารถนที่จะฝึกสติปฏิฐาน ให้เกิดขึ้น

เห็นภัยในสังสารวัฏ เป็นอาทินวานุปัสสนาญาณ นิพพิทานุปัสสนาญาณ เบื่อหน่าย เห็นโทษ เห็นภัย เป็นปัจจัยต่อการคลายกำหนด เป็นปัจจัยต่อความรู้ยิ่งแห่งตลอดลัจจะความจริง

กระทำสิ่งอื่นที่บุคคลอื่นกระทำได้ยาก อดทนต่อสิ่งอื่นที่บุคคลอื่นอดทนได้ยาก
เอาชนะต่อสิ่งอื่นที่บุคคลอื่นเอาชนะได้ยาก พากเพียรต่อสิ่งอื่นที่บุคคลอื่น
พากเพียรได้ยาก ทำได้เช่นนี้ย่อมปลอดภัยในสังสารวัฏ

คำถาม หากฝันร้ายแบบรุนแรง จะละอย่างไร

ในขณะที่ฝึกแข็งแรงแล้ว ทำตัวเจตนาศีล เจตสิกศีล ศรัทธา ความเพียร สติแข็งแรงแล้ว
ให้ใช้ดึงข้อมูลในความฝันให้ปัญญาสอบสวนวิจัยแยกแยะ จนมีความรู้สึกไม่กลัว มนสิการในใจว่าให้เห็นเหตุผล กรรม ผลของกรรม สมทานว่าถ้านิมิตไม่ดีเข้ามาในความฝัน เรา จะปิดบาปอย่างรวดเร็ว ไม่ให้บาปเก่าทุจริตเก่าเกิดขึ้นอีกต่อไป ในกระแสชีวิต บาปชนิดนี้จะเล่นงานเราไม่ได้อีกต่อไป เพราะเราเป็นผู้ตั้งมั่นในศีล สมาธิ ปัญญา เราเป็นผู้มีศรัทธา แก่ล้าวกล้าอาจหาญออกจากบาป พร้อมเผชิญปัญหาและ อุปสรรคนี้ จะไม่ให้เกิดความหวั่นไหวเด็ดขาด ไม่กลัว เพราะ ความเพียร สติ ปัญญาทำกิจ ทุกเรื่องตั้งขึ้นมาชำระ ถ้าเป็นเรื่องไม่ดีจะปิดบาปไม่ทำอีก

คำถาม นิमितที่ปรากฏก่อนตายเป็นนิมิตในชาตินี้ที่ทำมาหรือเป็นชาติอื่น ในสังสารวัฏด้วย

เกิดได้ไม่จำกัดเลย ในสังสารวัฏที่ผ่านมากับไว้หมดเรียกว่า พินนิยามกิจ เป็นตัวเก็บเจตนา เรื่องราว กิจกรรมต่างๆ ทั้งวจีกรรม กายกรรม อาจจะเป็นแรงบวกกระตุ้นกับสิ่งที่เคยทำมา กลายเป็นนิมิตที่แรง เมื่อได้เหตุปัจจัยทั้งนิมิตที่ดีและไม่ดี สามารถปรากฏได้ทั้งหมด

ปัจจุบันที่เราทำ แม้ทำอกุศลเล็กน้อย เป็นเหมือนตัวเปิดประตูให้ อกุศลในอดีตส่งผลได้อย่างแรง หรืออกุศลเล็กน้อยเปิดประตูให้กุศลในอดีตส่งผลได้เช่นกัน ตราบใดที่ยังไม่เป็นพระโสดาบันก็ไม่ปลอดภัย ยกเว้นเราปฏิบัติสติปัญญาจน ได้ทักขิวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิปิดอบายภูมิได้ ๑ ชาติ เข้าใจกรรมและผลของกรรม เข้าใจนามรูปและเหตุปัจจัยของนามรูป เป็นจุฬโสดาบัน ปิดอบายได้ ๑ ชาติ